

Tilburg University

Na Brexit heeft EU vooral behoefte aan meer democratie

van Seters, Paul

Publication date:
2016

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van Seters, P. (null). (2016). Na Brexit heeft EU vooral behoefte aan meer democratie., .

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Na Brexit heeft EU vooral behoefte aan meer democratie

Toen David Cameron begin 2013 de Britse bevolking een “in-out referendum” over het lidmaatschap van de Europese Unie beloofde, zal hij hoogstwaarschijnlijk geen moment gedacht hebben aan het rampenscenario dat zich gisteren heeft voltrokken. Maar er is een hoop gebeurd tussen januari 2013 en juni 2016.

Voor Cameron stond het idee van een referendum niet op zichzelf, maar was het juist wezenlijk verbonden met een pakket van hervormingen waarover hij eerst wilde onderhandelen met de EU, alvorens de Britse bevolking de keuze te laten van “in” of “out”. Het referendum zou dus ook een beoordeling moeten zijn van de door Cameron in Brussel afgedwongen hervormingen.

Van deze fraaie opzet (ik laat de partijpolitieke overwegingen van Cameron hier voor het gemak buiten beschouwing) is in de praktijk bitter weinig terecht gekomen. In het debat over Blijven of Vertrekken is gebruik gemaakt van een schier onuitputtelijk reservoir aan argumenten, maar een beoordeling van de merites van de door Cameron bereikte hervormingen was daar niet bij.

Dat schrijnt, vooral met betrekking tot het democratische tekort in de EU waar Cameron zoveel nadruk op legde. In de toespraak in 2013 waarin hij het referendum aankondigde, noemde hij drie “uitdagingen” waar de EU op dat moment voor stond: de problemen van de eurozone, de afname van het economische concurrentievermogen en het gebrek aan democratische verantwoording.

In dezelfde toespraak besprak Cameron vijf “hervormingsvoorstellen” waarmee hij naar Brussel af zou reizen. Een van die vijf voorstellen had betrekking op versterking van het democratische gehalte van de EU. In de uitwerking van dit voorstel kwam hij (nog steeds in dezelfde toespraak) overigens niet verder dan een pleidooi voor versterking van de rol van nationale parlementen.

Maar in de campagnes van de afgelopen maanden van de voor- en tegenstanders van Brexit is het helemaal niet gegaan over de manier waarop de rol van het Britse parlement in de besluitvorming van de EU zou moeten of kunnen worden versterkt. Laat staan dat er werd gedebatteerd over alternatieve mogelijkheden om de democratie op Europees niveau vorm te geven (denk aan Jürgen Habermas).

Voor wat betreft het democratie-argument werd het toneel beheerst door een klaagzang over de eurobureaucraten in Brussel en de uitverkoop van de eeuwenoude Britse soevereiniteit. Dat beeld komt ook sterk tot uitdrukking op een foto in de Volkskrant van heden. Daarop zien we een jongeman die gisteren in Manchester een bord omhoog hield met daarop in het midden gedrukt de standaardtekst “Vote Leave”, met handgeschreven daarboven “Restore Democracy” en daaronder “Today”.

Dit alles heeft ook een ironische kant. In juni 2012 (een half jaar vóór de toespraak van Cameron) werd in Brussel de eerste versie van het Plan Van Rompuy gelanceerd, “Towards a Genuine Economic and Monetary Union”. Dit was het serieuze, systematische antwoord van de

EU op de kredietcrisis van 2008 en de eurocrisis van 2010. Dit Plan bevatte voorstellen op vier terreinen: Bankenunie, Begrotingsunie, Economische Unie en Politieke Unie.

De eerste drie voorstellen waren verstrekkend en zijn inmiddels ook voor een belangrijk deel gerealiseerd. Maar de overeenkomst tussen het vierde voorstel en het hervormingsvoorstel van Cameron is frappant: beide pogingen om het democratisch deficit van de EU te verhelpen blonken uit door vaagheid en nietszeggendheid.

Maar hiermee is de ironie nog niet uitgeput. Want precies een jaar geleden publiceerden de vijf presidenten van de EU (Juncker, Tusk, Draghi, Dijsselbloem en Schulz) een vervolg op het Plan Van Rompuy, “Completing the Economic and Monetary Union”. Ook dit rapport gaat in op het democratisch tekort van de EU, maar noemt dit onderdeel niet langer “Political Union” (dat idee is besmet geraakt) maar “Democratic Accountability, Legitimacy and Institutional Strengthening”.

In tegenstelling tot het Plan Van Rompuy en het voorstel van Cameron zijn de vijf presidenten naar voren getreden met een reeks van ideeën om het democratische gehalte van de EU op te krikken en de burgers van Europa meer te betrekken bij de besluitvorming. Na het vertrek van het Verenigd Koninkrijk lijkt dat mij dan ook de grootste uitdaging voor de EU: ontwikkel een serieuze agenda voor de democratisering van de EU en win de harten van de burgers van Europa voor dit historische project.

Paul van Seters/24 juni 2016